

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

13 Vtrùm ratione periculi sortis, vel difficultatum aut expensarum, quæ in ea recuperanda metuuntur, liceat aliquid vltra sortem exigere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

etiam si de hoc non cogitauerit. Similiter poterit exigere, si alio iusto titulo salua forte tantum poterat peti, vt per tres contractus cum mercatore; (de quibus infra;) aut per contractum census vtrunque redimibilis, aut alium: quia satis est vt intendat omni iusto titulo id lucrari à tali: vt eruditè docet Gregorius à Valentia disp. 5. q. 25. dub. 3. ratio est, quia ad iustitiam, seu aequalitatem, perinde est siue titulus sit cognitus & volutus in genere; siue in specie; modò reuerà extet; & propter illum exigatur aequalens.

106
2. Si implicitè.
Id est tri-
pliciter.

Secundò, Si quis implicitè & virtute aliquem titulum iustum intendat; quod potest fieri tripliciter. Primò, Si intendat accipere lucrum eo titulo, quo consuevit passim à mercatoribus; v. g. in Bursa accipi. tunc enim implicitè spectat illum titulum; ex quo illa consuetudo est orta; etiam si illum in particulari ignoret. vnde si ille titulus sit in se iustus, & reuerà hinc & nunc subsit; potest iuste illud lucrum accipere. Orta autem videtur hæc consuetudo ex interesse, quod incurrunt mutuo; vnde si interesse luci cessans subsit huic mutuo; poterit lucrum illud accipere; quia implicitè hoc interesse spectat.

107
Pecunia
pupillorū.

Simili modo, si consuetudo illa dandi pecuniam pupillorum & viduarum in depositum (vt vocant) & exigendi 5. vel 6. pro centum, orta sit ex iusto titulo, (v. g. triplicis contractus cum mercatore, aut veri interesse;) qui sic contrahunt iuxta morem receptum, implicitè spectant titulum illum vnde consuetudo illa est orta. vnde si subsit interesse, vel si ille cum quo contrahitur est talis, vt per tres contractus ab eo tantum peti queat, possunt illud exigere.

108
Ex vi præ-
cedentis
propositi
contrahens.

Secundò, Censetur implicitè intendere iustum titulum, si ex vi præcedentis propositi, quo statuit in hoc contractu exigere lucrum omni titulo, quo potest, sese applicet postea ad hunc contractum celebrandum: tunc enim etiam si actu id non cogitet, tamen implicitè censetur velle ita contrahere, & reipsa sic exequi, sicut ante proposuit. quo modo forte excusari possent aliqui, qui initio cum ad Bursam darent, expressè sapienter intendunt illud lucrum omni titulo iusto accipere; & inde consuetudine contracta, non amplius postea id actu cogitant. nam censetur semper contrahere ex vi illius consuetudinis & habitus inducti per priores illos actus, in quibus erat expressa intentio omnium iustorum titulorum; quæ intentio censetur manere in habitu, & consequenter in omnibus actibus ex illo habitu seu consuetudine factis.

109

Tertiò, Videri potest implicitè intendere iustum titulum, qui cupit iusto modo lucrari, & non aliter. Hic enim intendit formaliter iustum titulum, & ita est affectus; vt si sciret titulum huius contractus non esse iustum, noller contrahere, sed faceret alium contractum; vel statim titulum iustum inueniret (vt luci cessantis) & deduceret in pactum: vnde videtur iste virtute intendere titulum omnem iustum, qui subsit; neque se alligare ad hanc formam contractus, v. g. mutui: nam ita est actu dispositus, vt si rogaretur, quo titulo quæue forma contractus velit lucrari illa sex pro 100. responderet, Omni modo meliore, quo possum: quam clausulam Notarij plerumque solent addere Instrumentis; quia censetur ea esse mens contrahentium.

110

Hoc animo viri iusti, Deumque timentes solent contrahere, dum res est obseura. Iuxta hanc rationem excusari possent multi, qui pecuniam pupillarem apud homines industrios vel mercatores deponere solebant. hi enim non intendunt nisi licito modo hoc lucrum percipere: & si ro-garentur, ex vi suæ consuetudinis & præsentis affectus id ipsum responderent. Itaque non ausim hos cogere ad restitutionem. quamquam putem non permittendum, vt quis in posterum sic contrahat absque expresso titulo ob quem lucrum petat: quia cum tituli non considerantur expressè, non constat ex parte rei seruetur aequalitas. deinde non satis liquet; an iste tertius modus implicitæ intentionis sit sufficiens; (videtur enim potius intentio habitualis quàm virtualis;) & si sit sufficiens, an reipsa interuenierit. quare hunc modum non probauerim in formali pacto mutui, nisi expresseris te velle contrahere meliore modo quo potes.

DUBITATIO XIII.

Utrum ratione periculi sortis, vel difficultatum aut expensarum quæ in ea recuperanda metuuntur; liceat aliquid ultra sortem exigere.

111
Ratione
periculi.

Quidam putant id esse illicitum. Ita Nauarrus c. 23. n. 81. Sotus lib. 6. q. 4. art. 1. ad 1. & quidam alij, ob rationes infra ponendas.

Respondeo tamen, Absolutè id esse licitum, vt docet Angelus Usura 1. n. 38. Silu. Usura 1. q. 35. Ioan. Medina C. de restitut. q. 38. §. Ad tertiam causam, Corduba in Summa q. 78: Petrus Nauarra lib. 3. c. 2. n. 343. & alij recentiores. Probatur Primò, Quòd me coniciam in tale periculum est pretio æstimabile; vt si mutuem homini non satis noto, aut decoctori, aut dubie fidei: aut si timeam probabiliter magnas molestias in recuperanda sorte, (quos casus ponunt Ioannes Medina & Petrus Nauarra:) ergo possum pro eo pretium exigere. iustissimum enim est, si pro eo, quod pretio æstimabile est, pretium exigatur.

Secundò, Quia fideiussor potest ratione periculi, quod fideiubendo subit, aliquid exigere: atqui fideiubere est quoddam mutuare.

Dices, Fideiussor accipit ratione obligationis, quam subit.

Respondeo, Non tantum ratione obligationis, sed etiam & maximè ratione periculi. etsi enim possit ratione solius obligationis aliquid exigere; cum omnis obligatio ciuilibis sit pretio æstimabilis: tamen multò magis potest ratione periculi, vt patet in eo, qui fideiubet vbi periculum est nullum; & in eo, qui idem facit vbi magnum: hic enim longè amplius exigere potest, nec alius ei titulus in hoc suffragatur, quàm periculi.

Tertiò, Qui vendit ad diem, seu creditò, potest ratione periculi, quod subit dilata solutione, aliquid exigere supra iustum rei nudæ pretium, vt infra cap. 21. dubit. 6. dicemus: atqui dilatio solutionis est tacitum quoddam mutuum: ergo si licet in hac dilataone, etiam licebit in mutuo expresso.

Quartò, Si tibi commodem vel eloceim equum, domum,

domum, vestem, possum aliquid exigere ratione periculi quod tua causa subeo, si prudenter metuo ne apud te res pereat, vel deterior efficiatur; ut quia te noui negligentem aut non probam fidei: (quod etiam Sotus fatetur) ergo etiam quando mutuo pecuniam. Nec satisfacit quod ait Sotus, esse discrimen, quod ibi non transferatur dominium, hic vero transferatur: hoc enim parum ad rem facit. nam sicut tu obligaris reddere locatum & commodatum, ita etiam totum mutuum; & sicut meares tibi locata, est in periculo, ita summa mihi debita, est in periculo.

Quintò, Mutuator potest exigere ut mutuarius ei caueat, dato fideiussore aut pignore: ergo potest etiam ipse aliquid accipere cum periculum fideiussoris subit.

112 *Tria requiruntur.* Notandum tamen, ut hoc iuste fiat, tria requiri. Primò, ut non cogas mutuarium ut te adhibeat loco fideiussoris, sed liberum ei facias pignore vel fideiussore cauere: quia obligatio illa, quod teneatur te loco fideiussoris accipere potius quam alium, est onus quoddam pecuniæ æstimabile. Itaque non potes id ei imponere, nisi forte ratione lucri cessantis, ut sic illud compenses.

113 Secundò, ut non plus exigas ratione huius periculi, quam ipse alteri velles dare pro talis periculi redemptione, si pecuniam tuam in illud conlicere cogereris. hoc enim est signum, te iustam æstimationem non excedere.

Tertiò, ut sit verum periculum, ex quo probabiliter timeatur incommodum. Nec refert, etsi postea forte damnum nullum euenerit: quia non pro ipso damno futuro, sed pro periculo damni pactus es.

114 *Obiectio.* Sed contra obicitur ex Nauarro, Primò, Quòd hæc sententia sit contra communem sententiam Theologorum & Canonistarum.

Respondeo, Est contra communem sententiam, licitum esse cogere mutuarium ut utatur mutuante loco fideiussoris; non autem inire cum illo talem contractum, si sponte consentiat.

115 *Cap. Inciuitate.* Secundò, Ecclesia, inquit, determinauit contrarium, cap. In ciuitate, de Usuris, ex quo colligere licet, Ecclesiam determinasse, talia pericula non esse considerabilia.

Respondeo, Falli Nauarrum; nam in illo cap. nihil aliud definitur ab Alexandro III. quam ratione solutionis dilata non licere merces plus vendere, quam modò valeant; nisi dubium sit, illas plus minùsve tempore solutionis valituras.

Vbi aduerte, non damnari eum, qui plus exigit ratione periculi, cui fors per dilationem solutionis exponitur; de hoc enim nulla fit tibi mentio; imò tacite insinuat id esse licitum. si enim tibi ius est, rem quæ nunc valet 3. vendere 6. dilata solutione, quando dubium est, utrum ea tempore solutionis sit plus minùsve quam sex valitura, ut docet Pontifex; multò magis ius erit exigere aliquid supra rei presentem æstimationem, ratione periculi totius fortis. si enim illud licet quia exponis te periculo amissionis lucri; multò magis hoc licebit, cum te exponas periculo non minui vel ambigui lucelli, sed totius fortis amittendæ.

116 Tertiò, Ex cap. Nauiganti. 19. de Usuris, vbi Gregorius IX. sic ait: *Nauiganti vel eunti ad nauandas, certam mutans pecunie quantitatem, pro eo quod suscipit in se periculum, recepturus aliquid ultra sortem, usurarius est censendus.*

Respondeo, Vel Pontifex loquitur de eo, qui ita mutuat ut alterum cogat inire secum contractum præstandæ securitatis mercium aut pecuniæ: qui videlicet non vult mutuari, nisi alter alium contractum secum ineat, quo ipse certo precio in se periculum pecuniæ vel mercium recipiat; & hoc est illicitum, & ex parte usurarium, ut dictum est: quia hoc onus est pretio æstimabile, & fortè alia ratione, minore detrimento securitas præstari potuisset, dato pignore vel fideiussore. Ita docent Angelus & Silu. supra, & Ioann. Medina supra, ad 4. & alij DD. ferè omnes; vel certè solùm intendit damnare usuras centesimas, quæ in traiectione pecuniæ iure civili permittebantur; de quibus dubit. 4.

117 Quarta, Ex Soto, Quamuis, inquit, periculum, quod subis mutuando vel vendendo credito, sit pretio æstimabile; tamen non potes pro eo quiddam exigere, nisi inuoluntariè hoc patiaris. atqui is, qui se offert vel rogatus mutuat, non patitur hoc periculum inuoluntariè: ergo non potest quidquam pro eo exigere.

Respondeo, Ad hoc supra dub. 11. responsum est; nam eodem argumento probabat Sotus, non licere quiddam exigere pro lucro cessante, nisi inuoluntariè id patiaris. Dico igitur, verum non esse quod assumitur. si enim pretio æstimabile est exponere pecuniam tali periculo; nihil refert utrum voluntariè an inuoluntariè id facias, etsi enim dum res sponte offertur, eius pretium minuitur; (nam ut dici solet, *merces vltionæ vilescunt*) & ideo minùs exigere debeas dum te loco fideiussoris offers, quam si ad hoc rogatus esses; tamen iudicio prudentis, spectatis circumstantiis, hoc officium meretur mercedem.

Quintò, Si possit aliquid exigi ratione merus & periculi; is, qui magis est metuculosus, possit plus exigere; quod est absurdum.

118 Respondeo, Metus debet niti iusta ratione; debet enim esse verum periculum, ob quod prudenter metuitur. vel tale, ut ipsemet libenter tantum illud redimeret, si cogere subire.

DVBITATIO XIV.

Utrum ratione carentiæ pecuniæ, seu obligationis non repetendi ante certum tempus, possit aliquid exigi: ut si mutuem tibi 1000. aureos ad vnum annum, priuans me non solum pecunia, sed etiam facultate repetendi per tantum tempus.

119 *Quorumdam sententia.* Vidam, ut refert Molina disput. 308. putant hoc titulo posse aliquid exigi, in qua sententia videtur esse Ioannes Medina C. de restitut. q. 32. §. Inde inferitur. vbi dicit: *Inde inferitur, posse mutuantem aliquid supra sortem recipere sine vitio usurae aut iniustitiæ: ratione grauius, quod ex carentiâ mutuate pecuniæ patitur; si inde non daretur occasio infamie aut scandali: quia ob illam causam licitè est vendenti, supra iustam pretium accipere.* hæc ille. Quæ sententia probari potest Primò, Quia fideiubere alterius nomine ad vnum annum pro tanta summa, est pretio æstimabile, etiam si nullum sit periculum in debitore: ergo etiam mutuarè cum